

Orimattilan kaupungin metsästrategia

Sivistysvaliokunta 19.01.2023 § 6
420/00.01.02/2022

Valmistelu ja lisätiedot Mika Silvennoinen, p.040-541 9082

Kaupunkikehitys- ja tekninen valiokunta 13.12.2022 § 179
20/00.01.02/2022

Valmistelu ja lisätiedot suunnittelu- ja vihertyönasiantuntija Mari Kauppinen,
p.044 781 3964, mari.kauppinen@orimattila.fi

Kaupunkikehitys- ja tekninen toimiala on valmistellut loppuvuoden 2022 aikana Orimattilan kaupungin metsiä koskevaa metsästrategiaa (Liite Orimattilan kaupungin metsästrategialuonnos). Työ on toteutettu Orimattilan kaupungin, Ramboll Finland Oy:n ja Metsänhoitoyhdistys Uusimaan yhteistyönä.

Liite nro 4 Orimattilan kaupungin metsästrategialuonnos

Metsästrategian laadinta oli asetettu kaupunkikehitys- ja tekniselle valiokunnalle valtuustotason tavoitteeksi vuodelle 2022. Kaupungil-la ei ole aiemmin ollut vastaavaa metsänhoidon periaatteita määrittävää strategisen tason suunnitelmaa.

Strategiatyö kohdistui Orimattilan kaupungin omistamiin metsäalueisiin, jotka ovat olleet mukana MHY Uusimaan vuonna 2019 laatimassa metsäsuunnitelmassa. Metsiä on hoidettu metsäsuunnitelman tavoitteiden mukaisesti; tavoitteena ovat olleet kestävä puuntuotanto ja tasaiset hakkuutulot. Orimattilan metsien hoito on ollut metsätaloutta painottaen pitkäjänteistä ja suunnitelmallista.

Orimattilan kaupunki omistaa metsää noin 470 ha. Metsät sijoittuvat eri puolille kaupunkia. Pääosa metsistä, noin 287 hehtaaria, sijaitsee Orimattilan keskustaajaman lähialueilla. Kaupungin metsistä 55 % sijaitsee alle 300 metrin etäisyydellä taaja-asutuksesta. Kaupunkimetsille tyypillisesti keskustaajaman metsät sijaitsevat pirstaleisesti kaupunkirakenteen lomassa ja yksittäiset metsäpalstat ovat asuinalueiden tuntumassa varsin pieniä ja paikoin muodoltaan suikalemaisia.

Orimattilan metsät ovat tällä hetkellä pääosin tasaikäisrakenteisia. Varttuneita tai metsätaloudellisesti uudistuskypsiä metsiä on metsäaineiston perusteella noin 60 % metsistä. Metsätalouden näkökulmasta metsät lähestyvät kehitystasetta, jossa metsänuudistaminen on metsätalouden näkökulmasta kannattavampaa kuin puuston edelleen kasvattaminen. Toisaalta metsien virkistyskäytön näkökulmasta näiden kehitysvaiheiden metsät tarjoavat usein monenlaisia virkistysmahdollisuuksia ja luonnontuntua.

Metsästrategian laadinnan aikana selvitettiin Orimattilan asukkaiden näkemyksiä metsien käytöstä ja hoidosta metsäkyselyllä, asu-

kastilaisuudessa sekä erillisellä opetuksen ja varhaiskasvatuksen henkilöstölle kohdistetulla kyselyllä. Asukkaiden vastauksissa tärkeimmiksi tavoitteiksi kaupungin metsien hoidossa nousivat luonnon monimuotoisuus sekä virkistyskäyttö. Opetuksen ja varhaiskasvatuksen kyselyssä opetuksen kannalta metsissä tärkeimpinä seikkoina pidettiin luonnon monimuotoisuutta, läheistä sijaintia sekä olemassa olevaa reitistöä. Varhaiskasvatuksen näkökulmasta tärkeimpiä piirteitä olivat, kuten edellä, sijainti ja luonnon monimuotoisuus, mutta myös metsän tarjoamat mahdollisuudet eri toimintoihin, kuten majojen rakentamiseen ja leikkiin. Kyselyissä saatujen vastausten perusteella, voidaan todeta, että kaupungin metsiä käytetään monipuolisesti ulkoiluun, virkistäytymiseen ja liikuntaan sekä leikkiin ja oppimiseen.

Metsästrategian laadinnassa Orimattilan kaupungin omistamien metsien piirteitä sekä metsänkäytön tavoitteita ja periaatteita on tunnistettu metsäanalyysin, vuorovaikutuksessa koottujen näkemysten sekä työn ohjausryhmätyöskentelyssä käydyn keskustelun avulla.

Metsästrategia tukee tahtotilaa kaupunkistrategialle ja kaupungin ilmasto-ohjelmalle. Metsästrategiassa tärkeitä yhtymäkohtia kaupunkistrategiaan ovat mm. hyvinvointi, asukkaiden osallistaminen sekä mm. ekologisesti kestäväällä tavalla tuotetut palvelut.

Orimattilan kaupungin metsästrategia on pidemmän aikavälin suunnitelma ja tahtotila, joka kertoo mihin suuntaan metsien kokonaisuutta ohjataan.

Metsävisio: Luovutaan metsien taloustavoitteista ja kehitetään metsiä virkistyskäyttöön. Hyvin hoidetut metsät lisäävät asuinalueiden arvoa ja kaupungin taajama-alueiden viihtyisyyttä, luonnon monimuotoisuutta ja hiilinieluja sekä toimivat suojametsinä.

Strategian tavoitteita ja painopisteitä ovat:

Virkistyskäyttö, leikki ja oppiminen

Orimattilan kaupungin omistamista metsistä suuri osa sijoittuu taajaa-asutuksen lähialueelle. Asutuksen läheisyydessä metsien virkistyskäyttö sekä metsäympäristön käyttö mm. leikin ja oppimisen paikkana on Orimattilan kaupungin metsissä merkittävää. Metsien merkitys ymmärretään osana maisemaa ja viihtyisää asuinympäristöä.

Luonnon monimuotoisuus

Strategiatyöhön liittyvässä kyselyssä luonnon monimuotoisuus oli kyselyyn vastanneilla selvästi tärkein kaupungin metsien hoitoon liittyvä tavoite. Luonnon monimuotoisuuden turvaaminen ja kehittäminen on strategian myötä keskeinen metsienhoitoa ohjaava periaate.

Metsien hiili

Metsät ovat merkittäviä ilmastonmuutoksen hillinnässä sitoessaan ja varastoidessaan ilmakehän hiiltä kasvillisuuteen ja maaperään.

Metsien hiilensidonta ja -varastointi sekä ilmastokestävyys otetaan huomioon metsiin liittyvissä toimenpiteissä.

Metsätalous

Metsiin liittyy taloudellisia mahdollisuuksia. Niiden kestävä hyödyntäminen edellyttää, että toimenpiteet yhteensovitetaan metsien muiden tavoitteiden kanssa.

Metsien luokittelu

Orimattilan kaupungin metsät luokiteltiin strategiatyössä valtakunnalliseen RAMS2020 - Viheralueiden kunnossapitoluokituksen mukaisesti. Metsäluokka määrittelee metsänkäytön tavoitteet ja metsien käsittelyn peruseriaatteen. Erilaisia metsäluokkia ovat arvometsä, lähimetsä, ulkoilumetsä, suojametsä ja talousmetsä.

Arvometsät

Arvometsiksi on luokiteltu metsäalueet, joihin on arvioitu liittyvän maisemaan, kulttuuriin, luonnon monimuotoisuuteen tai muuhun metsäalueen piirteeseen liittyviä erityisarvoja, joita halutaan vaalia ja kehittää. Arvometsiksi on luokiteltu noin 8 % kaupungin metsistä. Esimerkkejä ovat mm. Jymylinnaa ympäröivä metsäalue sekä Porvoonjoen varrella Kalmonkallion metsäalue. Arvometsiin ei liity taloudellisia tuotto-odotuksia

Lähimetsät

Lähimetsät ovat asuinalueiden välittömässä läheisyydessä sijaitsevia metsiä. Näiden metsien käyttö mm. oleskeluun, leikkiin, kulkukäyttöön, ulkoiluun ja liikuntaan on päivittäistä. Lähimetsät ovat tärkeitä päiväkotien ja koulujen luontoleikin ja luontokasvatuksen sekä oppimisen kannalta. Lähimetsien osalta korostuu myös niiden merkitys asumisympäristön viihtyisyyteen ja turvallisuuteen.

Huomattava osa Orimattilan kaupungin metsistä on luokittelun mukaisesti asuinalueiden välittömässä läheisyydessä olevia lähimetsiä (lähes 20 %). Lähimetsän hoitoon sisältyy puuston elinvoimaisuutta, turvallisuutta ja uudistamista ylläpitävät hoitotyöt. Merkittäviä lähimetsäalueita löytyy esimerkiksi Koivulasta ja Rauhalasta sekä Pennalan alueelta. Lähimetsiin ei kohdisteta taloudellisia tuotto-odotuksia.

Ulkoilu- ja virkistysmetsät

Ulkoilu- ja virkistysmetsiksi luokitellaan asuinalueiden lähellä tai etäällä sijaitsevia metsiä, joita käytetään yleiseen virkistäytymiseen, kuten ulkoiluun, retkeilyyn, liikuntaan ja keruutuotteiden keräämiseen.

Ulkoilu- ja virkistysmetsiksi on luokiteltu noin 30 % kaupungin omistamista metsäalueista. Ne sijoittuvat pääosin eri puolille keskustajamaa lähimetsiä laajempina kokonaisuuksina. Keskeisiä ulkoilu- ja virkistysmetsiä ovat mm. Lintulan alueen metsät, Ämmäntöyräs sekä Tönnön ja Peltolan metsät.

Taajaman ulkopuolella sijaitseviin ulkoilu- ja virkistysmetsiin voi liittyä maltillisia taloudellisia tuotto-odotuksia.

Suojametsät

Suojametsät sijaitsevat esimerkiksi asuinalueiden ja erilaisten häiriötä aiheuttavien toimintojen välissä. Suojametsiä on luokittelun mukaan Orimattilassa noin 4 %. Suojametsiksi on luokiteltu muutamia metsäalueita keskustaa-ajamassa mm. terveystalokeskuksen ja Helsingintien välissä oleva metsäalue. Lisäksi suojametsiä on määritelty osayleiskaavojen perusteella Hennan ja Pennalan alueella.

Talousmetsät

Talousmetsät ovat metsätalouksikäytössä olevia metsäalueita. Talousmetsät ovat myös virkistyskäytössä. Talousmetsiksi on luokiteltu noin 40 % kaikista Orimattilan kaupungin metsäalueista. Talousmetsät sijoittuvat haja-asutusalueille sekä taajamien reuna-alueille.

Tavoitteiden saavuttamisen edellytyksiä

Tällä hetkellä Orimattilan kaupungissa voimassa olevan metsäsuunnitelman (laadittu vuosille 2019–2028) mukainen hakkuupin-talala on yhteensä noin 170 hehtaari ja tästä metsämaan uudistushakkuuala on noin 15 hehtaaria. Metsäsuunnitelmassa esitettyjen hakkuiden kantorahatuloksi on arvioitu noin 415 000 €.

Nyt laadittavassa metsästrategiassa ei ole selvitetty uusien tavoitteiden vaikutusta metsätuloihin tai metsänhoitotöiden kustannuksiin. Arvio kuitenkin on, että metsien hoito uusien tavoitteiden mukaisesti, niiden erityispiirteet huomioiden, lisää metsänhoidon kustannuksia erityisesti arvometsien ja lähimetsien osalta. Esimerkiksi lähimetsäalueiden hoidon kustannukset ovat normaaleja metsänhoidon kustannuksia korkeammat, koska työ edellyttää usein toistuvia pienimuotoisia toimenpiteitä ja mm. hakkuu- ja raivausjätteiden keruuta kyseisten töiden jälkeen. Lisäksi asukasyhteistyö sekä työmaiden turvallisuuden varmistaminen lisäävät kustannuksia.

Metsästrategian toteuttaminen käytännössä edellyttää nykyisen metsäsuunnitelman uusimista vastaamaan strategian uusia tavoitteita ja edelleen kunnossapitoluokille soveltuvia toimenpiteitä. Metsäsuunnitelman päivittämisen myötä taloudelliset vaikutukset saadaan tarkemmin selville.

Metsästrategian luonnoksen laadinnassa on pyritty laajaa osallistamiseen. Vuorovaikutusta on toteutettu asukkaiden ja sidosryhmien kanssa asukastilaisuuden ja karttapalautekyselyiden kautta. Laajan osallistamisen merkitys strategiatyössä on tärkeää. Laaja osallistuminen luo sitoutumista sekä mahdollistaa yhteisen ymmärryksen muodostumista ja tällä tavoin edesauttaa strategian toteuttamista.

Esittelijä Kaupunkikehitysjohtaja Kari Setälä

Päätösehdotus

Kaupunkikehitys- ja tekninen valiokunta päättää:

Pyytää metsästrategialuonnoksesta lausunnot ympäristö-, sivistys- ja hyvinvointivaliokunnalta sekä aluekumppanuuspöydiltä, vanhus- ja vammaisneuvostolta ja muilta tarvittavilta tahoilta.

Asettaa metsästrategialuonnoksen yleisesti nähtäville kaupungin kotisivuille ajalle 16. – 29.1.2023.

Päätös Valiokunta päätti yksimielisesti päätösehdotuksen mukaisesti.

Sivistysvaliokunta kiittää metsästrategian valmistelutyöstä sekä lausuntopyynnöstä. Valiokunta kiittää erityisesti siitä, että leikki ja oppiminen on huomioitu strategian tavoitteissa ja painopisteissä. Mutta toivoo kestävä kehityksen näkökulman tarkempaa esille tuomista.

Tähän liittyen on syytä tarkastella onko metsästrategian avulla mahdollista lisätä metsän osuutta leikki – ja oppimisympäristönä entisestään. Tämän mahdollistamiseksi valiokunta esittää kaupunkikehitys- ja tekniselle toimialalle yhteistyötä asiantuntijalähtöisen metsäkoulutuksen järjestämisestä. Esimerkkinä opettajien täydennyskoulutus sekä yhteistyössä kaupungin omien asiantuntijoiden ja paikallisten metsäalan toimijoiden kanssa järjestettävät tapahtumapäivät oppilaille, joissa alansa innostunut asiantuntija on osaltaan esittelemässä ja kertomassa metsään liittyviä asioita, ilmastonmuutoksen ja biodiversiteettikadon tilannetta jne.

Metsästrategian hyödyntämistä leikin ja oppimisen osalta tulee tarkastella myös rinnakkain esim. ilmasto-, kulttuuri- ja tiedekasvatusohjelman kanssa laaja-alaisen oppimiskokonaisuuksien näkökulmasta.

Orimattilan kaupungin metsästrategialuonnos on liitteenä 2.

Esittelijä Sivistystoimenjohtaja Mika Silvennoinen

Päätösehdotus

Sivistysvaliokunta käy keskustelun luonnoksesta ja antaa esittelytekstin mukaisen lausunnon kaupunkikehitys- ja tekniselle valiokunnalle.

Päätös Sivistysvaliokunta kävi keskustelun luonnoksesta ja antoi esittelytekstin mukaisen lausunnon kaupunkikehitys- ja tekniselle valiokunnalle.